

SPIS TREŚCI

1. Informacje ogólne o Cyprze.....	2
1.1. Informacje geograficzne	2
1.2. Cechy charakterystyczne Cypru.....	2
1.3. Powszechne święta narodowe i dni wolne od pracy	3
1.4. Telefony alarmowe i informacyjne	3
1.5. Adresy polskich placówek dyplomatycznych.....	3
1.6. Adresy stron internetowych nt. Cypru w języku angielskim:.....	4
1.7. Adresy stron internetowych zawierających więcej informacji z powyższego zakresu.....	4
2. Praca na Cyprze	4
2.1. Podejmowanie pracy przez obywateli Polski na Cyprze	4
2.1.1. Zasady dostępu obywateli polskich do cypryjskiego rynku pracy	4
2.1.2. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej.....	6
2.1.3. Adresy stron internetowych	8
2.2. Sposoby poszukiwania pracy na Cyprze.....	8
2.2.1. Publiczne służby zatrudnienia.....	8
2.2.2. Europejskie Służby Zatrudnienia EURES	8
2.2.3. Niepubliczne agencje pośrednictwa pracy	8
2.2.4. Prasa	9
2.2.5. Inne sposoby poszukiwania pracy.....	9
2.2.6. Ubieganie się o pracę - wymagane dokumenty	9
2.3. Warunki pracy.....	10
2.3.1. Rodzaje umów o pracę	10
2.3.2. Czas pracy	11
2.3.3. Urlop wypoczynkowy	11
2.3.4. Wynagrodzenie za pracę	12
2.4. Podatki	13
2.4.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych	13
2.4.2. Podatek od towarów i usług VAT	13
2.4.3. Inne podatki i opłaty lokalne.....	13
2.5. Zabezpieczenie społeczne	14
2.5.1. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych – beneficjenci i warunki uzyskania	15
2.5.1.1. Emerytura.....	15
2.5.1.2. Świadczenia z tytułu choroby	16
2.5.1.3. Świadczenia z tytułu macierzyństwa	16
2.5.1.4. Zasiłek rodzinny.....	17
2.5.1.5. Renta z tytułu niezdolności do pracy	18
2.5.1.6. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	19
2.5.2. Inne świadczenia socjalne – beneficjenci i warunki uzyskania	19
2.5.2.1. Świadczenia z tytułu bezrobocia.....	19
3. Warunki życia	20
3.1. Zakwaterowanie	20
3.2. Prawo jazdy.....	21
3.3. System edukacji	21
3.3.1. Staże.....	22

3.4. System opieki zdrowotnej.....	22
3.4.1. Ogólne zasady dostępu do usług medycznych.....	22
3.4.2. Ubezpieczenie zdrowotne	24
3.4.3. Dokumenty niezbędne do uzyskania świadczeń medycznych na Cyprze	24

1. Informacje ogólne o Cyprze

1.1. Informacje geograficzne

położenie	Bliski Wschód, wyspa na Morzu Śródziemnym, na południe od Turcji
powierzchnia całkowita	9 251 km ² (w tym 3355 km ² strefa turecka)
linia brzegowa	648 km
klimat	śródziemnomorski, ciepły i suchy; opady występują od października do kwietnia
ukształtowanie terenu	w centrum równiny, na północy i południu góry (na południowym wschodzie oddzielone od wybrzeża rozległymi równinami)
najwyższy punkt	Góra Olimp: 1 952 m

1.2. Cechy charakterystyczne Cypru

oficjalna nazwa	Republika Cypru
oficjalna nazwa w języku lokalnym	Kypriaki Dimokratía/Kıbrıs Cumhuriyeti
nazwa w języku lokalnym	Kypros/Kıbrıs
ustrój polityczny	Republika. Konflikt pomiędzy dwoma społecznościami zamieszkującymi wyspę zaczął się zamieszkami w roku 1963. Podział został pogłębiony przez interwencję wojsk tureckich w czerwcu 1974, będącą reakcją na zamach wojskowy zorganizowany przez społeczność turecką. Interwencja doprowadziła do utworzenia kontrolowanej przez Cypryjczyków pochodzenia tureckiego strefy tureckiej na północy. Tylko rząd Cypryjczyków pochodzenia greckiego jest uznawany przez społeczność międzynarodową. 15 listopada 1983 roku prezydent Cypryjczyków pochodzenia tureckiego, Rauf Denktash, ogłosił niepodległość i proklamował powstanie Tureckiej Republiki Północnego Cypru, która jest uznawana jedynie przez Turcję. Obie strony publicznie wzywają do porozumienia i utworzenia nowego, federacyjnego systemu rządów.
stolica	ikozja (największe miasta: Famagusta, Larnaca, Limassol)
liczba ludności	864,200 (01.01.2018r.) r.)
podział administracyjny	6 dystryktów: Famagusta, Kyrenia, Larnaca, Limassol, Nikozja, Paphos; uwaga – do obszarów pod administracją turecką zalicza się Kyrenia oraz małe części dystryktów Famagusta, Nikozja i Larnaca
stopa bezrobocia	Stopa bezrobocia na Cyprze, choć nadal stosunkowo wysoka, spada i obecnie wynosi ok. 8,5% (stan na październik 2018 r.), w październiku 2017 r. wynosiła 10,2%. Wśród bezrobotnych we wrześniu 2018 roku więcej było kobiet – 8,2%,

	mężczyźni stanowili 6,6% tej grupy. W grupie osób młodych (poniżej 25 roku) stopa bezrobocia była wyższa, jednak i tutaj zarejestrowano jej spadek z 25,5 % w maju 2017 roku do 19,4% w maju 2018 roku. Największy wzrost zatrudnienia odnotowano w następujących branżach: budownictwie, administracji publicznej, hotelarstwie i gastronomii oraz handlu; natomiast najmniejszy w rolnictwie.
język urzędowy	grecki, turecki
używane języki	grecki, turecki, angielski
obowiązująca waluta	EURO (od 1 stycznia 2008 r.)
struktura etniczna regionu	Grecy 80,1%, Turcy 10,9%, inne narodowości 9%

1.3. Powszechne święta narodowe i dni wolne od pracy

Święta narodowe: 1 stycznia – Nowy Rok, 6 stycznia – Święto Trzech Króli, Shrove Monday (święto ruchome, 50 dni przed prawosławną Wielkanocą), 25 marca, 1 kwietnia, Wielki Piątek (święto ruchome), Poniedziałek Wielkanocny (święto ruchome), 1 maja, 15 sierpnia, 1 października – Dzień Niepodległości (Cypryjczycy pochodzenia tureckiego obchodzą Dzień Niepodległości - 15 listopada), 28 października, 25–26 grudnia – Boże Narodzenie.

1.4. Telefony alarmowe i informacyjne

pogotowie, policja, straż pożarna, apteki nocne – 112 lub 199

1.5. Adresy polskich placówek dyplomatycznych

Ambasada RP

12-14 Kennedy Ave., Office 601, 1087 Nicosia,

tel. +357 22753517

fax. +357 22751981

Strona internetowa: www.nikozja.msz.gov.pl/pl

e-mail: nikozja.amb.sekretariat@msz.gov.pl

Wydział Konsularny

Przyjmowanie interesantów: poniedziałki, środy, piątki w godzinach 10.00 - 13.00 (po uprzednim zarejestrowaniu się w systemie e-konsulat)

tel. +357 22668415

fax. +357 22668419

e-mail: nikozja.amb.wk@msz.gov.pl

Adres e-mail dyżurnego: nikozja.kg.dyzurny@msz.gov.pl

Nr telefonu alarmowego: +357 99729093

Wyłącznie w sprawach losowych, wymagających natychmiastowej interwencji konsula.

Uwaga: pod tym telefonem nie udziela się zwykłych informacji z zakresu działania urzędu konsularnego.

E-Konsulat

Rejestracja wizyt w konsulacie na stronie internetowej – <http://www.e-konsulat.gov.pl>

Generalny Konsulat Honorowy RP w Limassol

Konsul Honorowy: Loukis Papaphilippou (grecki, angielski)
140, Makarios Avenue & Corner of Ioanni Tsirou
Office 101, 3021 Limassol, Raptopoulos Building
tel. +357 25343448, fax. +357 25359108

Biuro w Nikozji:

17, Ifigenias Street, 2080 Strovolos, Nicosia
tel. +357 22271000
fax. +357 22271111
e-mail: l.papaphilippou@papaphilippou.eu
www.papaphilippou.eu

1.6. Adresy stron internetowych nt. Cypru w języku angielskim:

oficjalna strona rządu cypryjskiego: www.cyprus.gov.cy
strona EURES Cypr: www.eures.gov.cy
strona posiadająca bieżące informacje nt. Cypru: www.cyprusprofile.com

1.7. Adresy stron internetowych zawierających więcej informacji z powyższego zakresu

strony polskojęzyczne:

www.cypr.pl

www.eures.europa.eu

strony obcojęzyczne:

www.kypros.org

www.limassolmunicipal.com.cy

www.pafosnet.com

www.larnaka.com

www.north-cyprus.com

www.cytayellowpages.com.cy

www.cyprusnet.com

Przewodniki on-line:

www.wirtualnocypr.pl

www.visitcyprus.com

www.cyprinfo.pl

2. Praca na Cyprze

2.1. Podejmowanie pracy przez obywateli Polski na Cyprze

2.1.1. Zasady dostępu obywateli polskich do cypryjskiego rynku pracy

Z dniem 1 maja 2004 r. władze Cypru wdrożyły w pełni unijną zasadę swobodnego przepływu osób, co w konsekwencji oznacza możliwość swobodnego poszukiwania i podejmowania pracy przez obywateli polskich w Republice Cypru (grecka część wyspy). Obywatele polscy mogą być zatrudniani na Cyprze na ogólnych zasadach obowiązujących także Cypryjczyków tj. bez żadnych ograniczeń (oczywiście z uwzględnieniem ogólnie obowiązujących w ramach Unii Europejskiej zasad), limitów i przepisów dyskryminujących.

Obywatele polscy mają prawo wjazdu na Cypr na podstawie ważnego paszportu lub dowodu osobistego. Przy wjeździe nie ma żadnego obowiązku rejestracji pobytu.

*Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy*

Osoby, które mają zamiar pozostać na wyspie dłużej niż 3 miesiące i podjąć tutaj pracę, muszą uzyskać określone zezwolenia i dokumenty.

Po pierwsze, należy udać się na najbliższy posterunek policji w celu zgłoszenia swojego pobytu. Uzyskanie tego zaświadczenia jest formalnością, gdyż ma ono na celu monitoring cudzoziemców podejmujących pracę na Cyprze. W większości przypadków rejestrację taką załatwia pracodawca, należy jednak pamiętać, że formalnie obowiązek zgłoszenia spływa na pracownika-cudzoziemca i to on powinien dopilnować spełnienia tej formalności.

Po drugie, należy złożyć wniosek o Registration Certificate dla obywateli UE (tzw. Yellow Slip) do Civil Registry and Migration Department (w chwili obecnej usługi te świadczy Wydział Imigracyjny na lokalnym posterunku policji). Wniosek musi być złożony nie później niż 4 miesiące od przyjazdu na Cypr. W celu uzyskania certyfikatu należy przedłożyć następujące dokumenty:

- prawidłowo wypełniony formularz (wniosek) aplikacyjny; należy zwrócić uwagę, że formularze różnią się nieco w zależności od kategorii pobytu, o jaką ubiega się obcokrajowiec (pobyt w związku z zatrudnieniem, samozatrudnienie, emerytura, studia i nauka itp.),
- ważny paszport lub dowód osobisty,
- 2 zdjęcia,
- wnieść opłatę w wysokości €20.

Formularz aplikacyjny dostępny jest na każdym lokalnym posterunku policji oraz na stronie internetowej: www.moi.gov.cy/crmd

Po znalezieniu pracy (czyli po podpisaniu właściwej umowy/kontraktu pracy) fakt ten należy zarejestrować w odpowiednim departamencie Ministerstwa Pracy i uzyskać poprzez lokalne (najbliższe miejscu pobytu) Biuro Pracy (District Labour Office) – numer ubezpieczenia społecznego (social insurance number) – czynności te na ogół dokonywane są przez pracodawców, gdyż są one elementem legalizacji zatrudnienia – jednak również i w tym przypadku jak najszybsze załatwienie ww. spraw leży w żywotnym interesie pracownika – obcokrajowca.

Decyzja o prawie pobytu (residence permit) wydawana jest najpóźniej w ciągu 6 miesięcy od daty złożenia wniosku. Prawo pobytu wydawane jest na okres pięciu lat i będzie automatycznie przedłużane w miarę potrzeby i okoliczności. Pracę można podjąć w trakcie załatwiania powyższych formalności (nie trzeba czekać na koniec procedury wydawania pozwolenia na pobyt stały).

Dodatkowe informacje na powyższy temat można uzyskać (w języku angielskim) w Civil Registry and Migration Department pod numerem telefonu: +357 22403913 lub pod adresem e-mail: sgeorgoula@crmd.moi.gov.cy .

Jak wynika z powyższych zasad, obywatel polski (poza formułą samozatrudnienia) powinien podejmować pracę na Cyprze na podstawie podpisanej z pracodawcą odpowiedniej umowy o świadczenie pracy (kontraktu) – pisemna umowa poza wszystkimi aspektami prawnymi, regulującymi stosunki pracodawca – pracownik, jest podstawowym dokumentem do uzyskania prawa pobytu. Przedłożenie pracownikowi umowy/kontraktu pracy, w której zawarte są podstawowe obowiązki i prawa stron jest **absolutnie wymagane przez cypryjskie prawo pracy**. Pracodawcy, którzy nie dopełnią tego obowiązku narażają się na dotkliwe kary finansowe i administracyjne. Zażalenia na pracodawcę, który nie wywiązał się z umowy kierujemy do: Ministry of Labour and Social Insurance, 7 Byron Ave., 1463 Nikozja, tel.+357 22401695, fax. +357 22304224, e-mail: info@dlr.mlsi.gov.cy.

Bez żadnych ograniczeń dyskryminujących (tzn. na takich samych zasadach jak obywatele cypryjscy) możliwe jest podejmowanie przez Polaków na Cyprze działalności gospodarczej w ramach tzw. samozatrudnienia. W takim przypadku należy zgłosić zamiar prowadzenia określonej działalności w odpowiedniej komórce resortu pracy (rejestracja) oraz zwrócić się do Departamentu Ubezpieczeń Społecznych (Social Insurance Dept.) o nadanie odpowiedniego numeru ubezpieczenia społecznego. Resort pracy przy rejestracji wniosku udziela formalnie zgody na prowadzenie działalności w ramach samozatrudnienia na okres pięciu lat (to samo dotyczy obywateli cypryjskich), po tym terminie – w razie kontynuacji działalności, zgoda będzie automatycznie przedłużana. Zgoda jw. stanowi podstawę do uzyskania prawa pobytu na Cyprze według procedury opisanej powyżej.

2.1.2. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej

Oferowane przez Cypr możliwości i procedury prawno-administracyjne w zakresie zakładania przedsiębiorstw (inwestycji) są zróżnicowane w zależności od tego, czy inwestycja dokonywana jest przez obywatela/rezydenta jednego z krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego, czy też przez podmioty z krajów trzecich. Ponieważ po 1 maja 2004 r. ta pierwsza kategoria obejmuje również obywateli i podmioty polskie, w niniejszej informacji ograniczamy się wyłącznie do procedur i zasad dotyczących podmiotów unijnych.

Cypr stanowi bardzo atrakcyjną ofertę biznesową, na którą składają się: geograficzne położenie wyspy u styku Europy, Bliskiego Wschodu i Afryki, powszechna akceptacja języka angielskiego jako języka komunikacji biznesowej (także z lokalnymi urzędami), relatywnie niskie koszty operacyjne, doskonale rozwinięty system telekomunikacyjny i nowoczesna infrastruktura finansowa, bankowa, ubezpieczeniowa i komunikacyjna, zawarta przez Cypr z ponad trzydziestoma krajami sieć umów o unikaniu podwójnego opodatkowania i popierania inwestycji.

Przedsiębiorstwa rejestrowane na Cyprze mogą przybierać różne formy organizacyjno-prawne charakterystyczne dla brytyjskiego systemu prawnego (cypryjskie prawo spółek jest prawie identyczne z dawnym brytyjskim Companies Act z 1948 roku). Najbardziej rozpowszechnioną formą prawną przedsiębiorstw rejestrowanych do tej pory na wyspie są spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (limited companies), które dzielą się na dwie grupy: spółki publiczne z o.o. (public limited companies) i spółki prywatne z o.o. (private limited companies). Ta ostatnia forma, w której liczba wspólników nie może przekroczyć 50, a udziały firmy nie mogą być przedmiotem publicznego obrotu ze względu na stosunkowo wygodne parametry prawne i administracyjne związane z jej funkcjonowaniem, jest najbardziej adekwatną formą organizacyjną przedsiębiorstwa dla małych i średnich firm rodzinnych. Znacznie mniej popularne są nie posiadające osobowości prawnej spółki osobowe (partnerships), których szczególną formą są spółki komandytowe (limited partnership).

Dla obywateli Unii Europejskiej praktycznie nie ma żadnych ograniczeń w zakładaniu przedsiębiorstw na Cyprze i od 1.05.2004 r. traktowani są oni tak samo jak obywatele Cypru.

Pierwszym krokiem potencjalnego inwestora dla założenia firmy jest pisemne wystąpienie do Department of Registrar of Companies (komórki Ministerstwa Handlu, Przemysłu i Turystyki) z propozycją nazwy firmy, a następnie uzyskanie akceptacji proponowanej nazwy. Odpowiednie formularze dla realizacji tego kroku dostępne są na stronie: www.mcit.gov.cy/drcor.

*Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy*

Po uzyskaniu zgody na nazwę firmy należy podjąć właściwą procedurę rejestracyjną. W tym celu do ww. departamentu (Department of Registrar of Companies) należy złożyć wniosek rejestracyjny (formularz internetowy dostępny jw.), do którego należy dołączyć następujące załączniki:

- umowę i statut spółki (Memorandum and Articles of Association) – według zwyczaju dokumenty te winny być przygotowane lub co najmniej autoryzowane przez uprawnione cypryjskie biuro/kancelarię prawną,
- dane personalne udziałowca lub udziałowców (nazwisko, adres, obywatelstwo – kopia paszportu lub dowodu osobistego – ilość przypisanych udziałów – udziały mogą być też zarejestrowane na cypryjskich nominatów (nominees),
- dane personalne członków zarządu spółki (dane jak wyżej dla każdego członka zarządu),
- adres spółki (obowiązkowo),
- dane (adres, nazwa w przypadku firmy; dane personalne w przypadku osoby fizycznej) tzw. sekretariatu/sekretarza firmy (obowiązkowo jako łącznik z firmą),
- informacja o kapitale spółki (nie wymagane są żadne certyfikaty bankowe).

Minimalny kapitał początkowy nowej firmy powinien wynosić 1700€ .

Cypryjskie firmy prawne/konsultingowe, wskazując na korzyści podatkowe dla potencjalnego inwestora, jakie wynikają z ustanowienia Cypru jako miejsca sprawowania efektywnego zarządu i kontroli nad tworzącą się firmą, sugerują, aby większość członków zarządu była rezydentami cypryjskimi. W tym celu firmy te oferują umieszczenie (odpłatne) na listach członków zarządów nowych firm swoich nominatów. To samo dotyczy ustanowienia sekretariatu / sekretarza.

Okres oczekiwania (w trybie normalnym) na rejestrację firmy trwa zasadniczo ok. 1–1,5 miesiąca. Przewidziano jednak (za dodatkową opłatą) możliwość przyspieszenia procedury do ok. tygodnia. Opłaty administracyjne za rejestrację firmy (wraz z kosztami znaczków skarbowych, niezbędnej ilości urzędowych odpisów i kopii – zamykają się w kwocie 350€ (procedura przyspieszona).

Procedura rejestracji oddziału (branch office) firmy zagranicznej jest jeszcze bardziej uproszczona. W pierwszym rzędzie do Department of Registrar należy zgłosić lokalizację oddziału, do nazwy firmy dodać „branch office in Cyprus”, a w ciągu miesiąca od ustanowienia oddziału przekazać do ww. Departamentu przetłumaczone na język grecki statut i umowę firmy macierzystej, dane personalne dyrekcji oddziału i dane sekretariatu.

Po zarejestrowaniu firmy należy uzyskać z odpowiedniego departamentu Ministerstwa Finansów numer VAT oraz uzyskać numer ubezpieczenia społecznego (Social Insurance). Obie procedury są bardzo proste i trwają kilka dni.

W zakładaniu (i prowadzeniu) firm na Cyprze specjalizują się dziesiątki kancelarii prawnych i autoryzowanych biur audytorskich. Ich funkcjonowanie i prosperity zależało przez lata od popytu na specyficzne usługi prawno-finansowe ze strony rozwijanego na Cyprze sektora firm off-shorowych (kapitał obcy, działalność poza Cyprem). Wielu prawnikom cypryjskim trudno przestawić się na obsługę prawną związaną z klasycznymi zagranicznymi inwestycjami bezpośrednimi. Dlatego też bardzo uważnie należy negocjować z nimi koszty usług związanych z założeniem firmy (realny zakres usługi sprowadza się najczęściej do przygotowania i zaprezentowania umowy i statutu nowej spółki) oraz zakres obowiązków i koszty ewentualnego prowadzenia firmy, jeżeli powierzone zostanie ono firmie prawniczej.

Zakup udziałów/firm cypryjskich przez obywateli UE nie podlega żadnym ograniczeniom – nie ma też minimalnych wymagań co do wielkości zainwestowanego kapitału. Nie ma też żadnych ograniczeń dla inwestycji portfelowych dokonywanych przez obywateli UE.

2.1.3. Adresy stron internetowych

www.mlsi.gov.cy/dl - Departament Pracy

www.mcit.gov.cy/drcor - Departament ds. Rejestracji Firm (Department of Registrar of Companies and Official Receiver)

www.cyprustrade.pl - Cypryjskie Centrum Promocji Handlu w Warszawie

www.businessincyprus.gov.cy – Centrum Obsługi Inwestorów Zagranicznych / Pojedynczy punkt kontaktowy na Cyprze

2.2. Sposoby poszukiwania pracy na Cyprze

2.2.1. Publiczne służby zatrudnienia

Publiczne służby zatrudnienia - www.mlsi.gov.cy/dl

Obywatel polski przebywający już na Cyprze może zarejestrować się jako osoba bezrobotna w dowolnym Lokalnym Biurze Pracy (District Labour Office), okazując paszport lub dowód osobisty. Dodatkowo należy przedłożyć formularz o rejestracji pobytu w celu ustalenia jak długo dana osoba przebywa na Cyprze. Wszelkie dokumenty poświadczające posiadanie określonych kwalifikacji powinny być przetłumaczone na język grecki lub angielski przez tłumacza przysięgłego. Lokalne Biura Pracy powinny pomagać w znalezieniu odpowiedniego miejsca pracy – są one też najlepszym adresatem ewentualnych skarg pracowniczych.

Poniżej podajemy dane adresowe Lokalnych Biur Pracy w największych miastach Cypru:

Nicosia: 3 Mousiou str., 1464 Nicosia, tel.: +357 22403000, e-mail: dlonic@dl.mlsi.gov.cy

Limassol: 80 Franklin Roosevelt Ave., 3840 Limassol, tel.: +357 25827320, e-mail: dlolim@dl.mlsi.gov.cy

Larnaca: Philios Tsigarides str., 6301 Larnaca, tel.: +357 24805312, e-mail: dlolca@dl.mlsi.gov.cy

Pafos: 1, Ayiou Spyridonos str., 8021 Pafos, tel.: +357 26821666, e-mail: dlopaphos@dl.mlsi.gov.cy

Famagusta: 49 Acropoleos str., 5380 Dherynia, tel. +357 23812052, e-mail: dlopar@dl.mlsi.gov.cy

2.2.2. Europejskie Służby Zatrudnienia EURES

Cypr został podłączony do ogólnoeuropejskiego serwisu EURES (European Employment Services Network), poprzez który można łatwo wyszukiwać oferty zatrudnienia, jak również uzyskiwać informacje na temat warunków życia i pracy na Cyprze. Przed wyjazdem warto zapoznać się z ofertami pracy zawartym na portalu EURES.

Poniżej podajemy adres strony internetowej zawierającej bazę ofert pracy EURES oraz dane teleadresowe doradców EURES na Cyprze: www.eures.europa.eu (menu: doradcy EURES). Dodatkowo warto zapoznać się z cypryjskim portalem EURES: www.eures.gov.cy

2.2.3. Niepubliczne agencje pośrednictwa pracy

Na Cyprze jest szeroko rozwinięty system agencji pośrednictwa pracy, które często na zasadzie długoletnich kontaktów współpracują z poszczególnymi większymi pracodawcami (np. sieciami hotelowymi czy gastronomicznymi). Agencje te funkcjonują w oparciu o ustawę z 1997 r. (Private Employment Agencies Law) i muszą posiadać ważną licencję wydaną przez cypryjskie Ministerstwo Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Większość agencji zrzeszona jest w stowarzyszeniu branżowym funkcjonującym pod egidą Cypryjskiej Izby Przemysłu i Handlu. Szereg agencji cypryjskich nawiązało już kontakty z polskimi partnerami jw. Większość cypryjskich agencji posiada własne strony internetowe z odpowiednimi bazami danych ofert pracy. Agencje – zgodnie z obowiązującym prawem – powinny oferować swe usługi dla osób poszukujących pracy bezpłatnie. W kontrakcie (umowie) o

pracę, agencja występuje najczęściej jako tzw. świadek (witness) – podpisanie umowy przez agencję nie zwalnia z tego obowiązku pracodawcy.

UWAGA - nie wszystkie (nawet te licencjonowane) agencje postępują zgodnie z przepisami i podjętymi zobowiązaniami – dlatego należy starać się dotrzeć do agencji dużych, mających referencje, o renomowanej pozycji. Listę prywatnych agencji pośrednictwa pracy można znaleźć na stronie internetowej Departamentu Pracy - www.mlsi.gov.cy/dl

Ewentualne skargi na działalność cypryjskich agencji pośrednictwa pracy można kierować do biura Dyrektora Departamentu Pracy, tel. +357 22400802, e-mail: director@dlr.mlsi.gov.cy .

Listę firm – członków Stowarzyszenia Pracodawców prywatnych udostępnia także Cypryjska Izba Handlu i Przemysłu - www.ccci.org.cy .

2.2.4. Prasa

Gazety na Cyprze są uważane za ważne źródło informacji dla osób poszukujących pracy. Na stronie rządu cypryjskiego www.cyprus.gov.cy można znaleźć linki do stron internetowych głównych gazet cypryjskich.

Przykładowe strony internetowe, na których można znaleźć oferty pracy na Cyprze:

Phileleftheros (język grecki): www.philenews.com – wydanie sobotnie i środowe ze specjalnym dodatkiem poświęconym pracy;

Cyprus Mail (język angielski): www.cyprus-mail.com;

Cyprus Weekly (język angielski) www.in-cyprus.com .

2.2.5. Inne sposoby poszukiwania pracy

Innym sposobem poszukiwania pracy jest internetowa baza ofert Publicznych Służb Zatrudnienia Cypru: www.pescps.dl.mlsi.gov.cy . Szczegóły dotyczące ofert pracy są tam również dostępne w języku angielskim. Osoby poszukujące pracy mają możliwość umieszczenia swojego CV w bazie CV znajdującej się na stronie, gdzie dostęp mają również pracodawcy.

Internetowe portale pracy:

www.jobincyprus.com

www.cyprusjobs.com

www.cyprusrecruiter.com

2.2.6. Ubieganie się o pracę - wymagane dokumenty

Procedura aplikacyjna będzie zależała od typu pracy, jakiej poszukujemy. Zazwyczaj wystarczy list aplikacyjny i CV. Nie ma standardowego wzoru CV lub listu motywacyjnego (ostatnio przyjął się wzór EUROPASS CV). Ważne jest, by w CV zawrzeć informacje nt. wykształcenia, kwalifikacji zawodowych i doświadczenia. List aplikacyjny i CV powinny być napisane na maksymalnie 2 stronach. Zazwyczaj referencje nie są wymagane, chyba że zaznaczono to w ofercie.

Więcej informacji nt. jak przygotować dobre CV można znaleźć na stronie: www.europass.cedefop.europa.eu/pl .

W celu sprawdzenia uznawalności swojego wykształcenia warto odwiedzić stronę: www.kysats.ac.cy (Cyprus Council for the Recognition of Higher Education Qualifications). KYSATS dostarcza informacji na temat systemów szkolnictwa wyższego na Cyprze i za granicą, a także na temat kwalifikacji przyznawanych przez instytucje szkolnictwa wyższego na Cyprze i za granicą. Kontakt - e-mail: info@kysats.ac.cy . Regulacje szczególne dotyczą Zawodów Regulowanych (m.in. prawnik, lekarz, księgowy), zapytania w tych sprawach należy kierować

do Krajowego Punktu Kontaktowego - Departament Pracy (Department of Labour - www.mlsi.gov.cy/dl) w Ministerstwie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (Ministry of Labour and Social Insurance): tel. +357 22400844/45, e-mail: qualifications@dl.mlsi.gov.cy.

2.3. Warunki pracy

2.3.1. Rodzaje umów o pracę

Minimalny wiek, w którym możliwe jest zawarcie umowy o pracę, wynosi 15 lat. Na Cyprze nie ma jednolitego systemu zawierania umów. Zawarcie umowy w formie pisemnej nie jest obowiązkiem wymaganym prawnie. W przypadku, gdy warunków zatrudnienia w danym przedsiębiorstwie lub branży działalności w ogólności nie reguluje układ zbiorowy, można zastosować zarówno umowę na czas określony, jak i nieokreślony.

Ustawa o udzielaniu przez pracodawcę informacji pracownikom w zakresie warunków regulujących umowę lub stosunek pracy (Nr 100(I)/2000) zobowiązuje pracodawcę do udzielenia każdemu pracownikowi następujących informacji na temat stosunku pracy:

- danych stron (pracodawcy i pracownika);
- miejsca świadczenia pracy przez pracownika;
- zarejestrowanego adresu siedziby organizacji;
- opisu stanowiska lub specjalizacji i stopnia pracownika, kategorii zatrudnienia oraz celu pracy;
- daty rozpoczęcia zatrudnienia;
- czasu trwania zatrudnienia (jeżeli jest to czas określony);
- uprawnień pracownika do płatnego urlopu oraz czasu i metody jego udzielania;
- okresu wypowiedzenia umowy o pracę;
- wynagrodzenia pracownika;
- godzin pracy (w ujęciu dziennym lub tygodniowym);
- układów zbiorowych regulujących warunki zatrudnienia i pracy.

Informacji wymienionych powyżej należy udzielić w liście informującym o zatrudnieniu lub umowie o pracę, bądź w dowolnym innym dokumencie, takim jak układ zbiorowy, opatrzonym podpisem pracodawcy. Informacje należy przekazać nie później niż w ciągu jednego miesiąca od daty rozpoczęcia zatrudnienia.

W przypadku, gdy pracownik będzie zatrudniony za granicą, w dokumencie zatrudnienia należy udzielić następujących dodatkowych informacji:

- czas trwania zatrudnienia za granicą;
- waluta wynagrodzenia;
- wszelkie świadczenia w pieniądzu lub w naturze, związane z koniecznością przebywania poza Cyprzem;
- wszelkie warunki związane z powrotem do kraju.

Na Cyprze najszerzej stosowane są umowy na czas nieokreślony. W niektórych sektorach, takich jak turystyka i rolnictwo, szeroko występuje zatrudnienie sezonowe.

Zatrudnienie w niepełnym wymiarze godzin

Równe traktowanie pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin gwarantuje specjalna ustawa. Na mocy tej ustawy pracownik zatrudniony w niepełnym wymiarze godzin jest definiowany jako osoba, której liczba godzin pracy, liczona w ujęciu tygodniowym lub uśredniona w okresie zatrudnienia w ciągu jednego roku, jest niższa niż standardowa liczba godzin pracy porównywalnego pracownika zatrudnionego w pełnym wymiarze godzin. W takich przypadkach stosowana jest zasada proporcjonalności, polegająca na tym, iż pracownik zatrudniony w niepełnym

wymiarze godzin ma proporcjonalne uprawnienia do warunków i traktowania przyznanego pracownikowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze godzin.

Zatrudnienie na czas określony

Zatrudnienie na czas określony (ustalony okres) jest regulowane specjalną ustawą. Zgodnie z tą ustawą, umowy na czas określony, na mocy których pracownik jest zatrudniany przez tego samego pracodawcę przez łączny okres dłuższy niż 30 miesięcy (niezależnie od liczby odnowień takich umów), są uznawane dla wszystkich celów za umowy stanowiące umowę zawartą na czas nieokreślony, z wyjątkiem przypadku, gdy pracodawca udowodni, że umowa na czas określony jest uzasadniona przyczynami obiektywnymi.

Aby uzyskać więcej informacji z powyższego zakresu lub zgłosić skargę, należy skontaktować się z Department of Labour Relations, Biuro Centralne w Nikozji: tel. +357 22803100/101, e-mail: info@dlr.mlsi.gov.cy.

2.3.2. Czas pracy

Czas pracy waha się w zależności od sektora i zawodu, między 38 a 40 godzin tygodniowo (maksymalnie do 48 godz./tyg.). Większość biur i przedsiębiorstw pracuje od 08.00 do 17.30, z przerwą od 13.00 do 14.30. Godziny otwarcia sklepów zostały zliberalizowane w 2013 roku, a więc sklepy są otwarte również w niedziele. Przestrzeganie zwyczaju sjeisty (od 14.00 do 17.00) jest opcjonalne i ma zastosowanie wyłącznie w okresie letnim. Ustawa określa maksymalną liczbę godzin pracy, różnice w różnych branżach są regulowane przez układy zbiorowe. W szczególności:

- każdy pracownik musi mieć przynajmniej 11 nieprzerwanych godzin odpoczynku w ciągu 24-godzinnego okresu oraz jeden okres przynajmniej 35 godzin odpoczynku w ciągu tygodnia;
- ustawodawstwo określa maksymalny tydzień pracy na 48 godzin, w tym godzin nadliczbowych (8 godzin w tygodniu), uśrednionych w okresie czterech miesięcy;
- za pracę w nocy uznaje się pracę wykonywaną pomiędzy 23.00 a 6.00 i nie może ona przekroczyć ośmiu godzin w okresie 24-godzinnym;
- w przypadku, gdy dzienny czas pracy przekracza sześć godzin, pracownik jest uprawniony do co najmniej 15-minutowej przerwy, w ciągu której ma on prawo do opuszczenia swojego stanowiska pracy; ustalenie przerwy na samym początku lub bezpośrednio po zakończeniu pracy jest zabronione.

Odstępstwa od powyższego muszą być uzgodnione i określone w umowach zbiorowych. Przekroczenie (na żądanie pracodawcy) wymiaru łącznego czasu pracy w danym okresie rozliczeniowym jest podstawą do naliczania nadgodzin (o ile nie jest kompensowane równoważnie dniami wolnym od pracy). Okres rozliczeniowy może obejmować maksimum 4 miesiące. Tygodniowy czas pracy oraz tygodniowy czas odpoczynku są regulowane specjalnym ustawodawstwem w przypadku sprzedawców sklepowych, pracowników biurowych, kierowców oraz pracowników hoteli i centrów rozrywki.

Czas pracy dla osób młodych oraz dzieci jest regulowany specjalną ustawą. Osoby w wieku pomiędzy 15 a 18 rokiem życia nie mogą pracować dłużej niż 38 godzin w tygodniu i nie mogą pracować w godzinach pomiędzy 23:00 a 7:00.

Więcej informacji można uzyskać w Department of Labour Relations, Biuro Centralne w Nikozji: tel. +357 22 803100/101 (godziny pracy Urzędu: 8:00-15:00)

2.3.3. Urlop wypoczynkowy

Ustawodawstwo określa minimalny płatny urlop roczny na poziomie czterech tygodni (20 dni roboczych dla pracowników pracujących w systemie pięciodniowego tygodnia oraz 24 dni robocze

dla pracowników pracujących w systemie sześciodniowego tygodnia pracy). Przepisy o urlopie rocznym są również ustalane w umowach pomiędzy pracodawcami a przedstawicielami pracowników. Takie przepisy nie mogą być sprzeczne z ustawodawstwem o minimalnym urlopie rocznym.

Każde przedsiębiorstwo ustala okres, w którym jego pracownicy mogą wziąć przysługujący im urlop roczny, zgodnie ze swoimi wymaganiami.

2.3.4. Wynagrodzenie za pracę

Zgodnie z cypryjskim prawem warunki zatrudnienia, w tym dotyczące wynagrodzenia pracowników, uzgadniane są bądź bezpośrednio pomiędzy pracodawcą i pracobiorcą (w takim przypadku warunki dla obcokrajowców nie mogą być dyskryminacyjne i różnić się od warunków oferowanych obywatelom cypryjskim), bądź oparte są na zbiorowych porozumieniach podpisanych pomiędzy pracodawcami a branżowymi związkami zawodowymi (dotyczy to na przykład zatrudnienia w hotelarstwie i gastronomii, którego warunki są ściśle określone w umowie zbiorowej). Układy zbiorowe zazwyczaj zawierane są na dwa lata i negocjowane pomiędzy pracodawcami a organizacjami pracowników. Procedury, jakich należy przestrzegać przy składaniu żądań oraz negocjowaniu i/lub mediacji, są uregulowane Kodeksem Stosunków Przemysłowych. Płace minimalne na Cyprze ustalane są przez Ministerstwo Pracy jedynie dla niektórych zawodów tj. dla pracowników biurowych, sprzedawców, pielęgniarek asystujących, opiekunek przedszkolnych i szkolnych. Rada Ministrów ustaliła płacę minimalną na poziomie €870 miesięcznie oraz €92 miesięcznie po sześciu miesiącach pracy u tego samego pracodawcy (stan na 03.2018 r.) Powyższe wynagrodzenie minimalne obowiązuje od kwietnia 2012 roku, czyli od czasu kiedy to wynagrodzenie minimalne zostało zamrożone w związku z kryzysem ekonomicznym na Cyprze.

O przestrzeganie zasad dotyczących wynagradzania pracowników dba zarówno resort pracy (Departament Pracy), jak i cypryjskie związki zawodowe kontrolujące warunki umów o pracę. Do nich można się też zgłaszać z uzasadnionymi skargami i zażaleniami na niedotrzymywanie warunków zatrudnienia przez pracodawcę.

Wypłaty są zazwyczaj dokonywane tygodniowo lub miesięcznie. Pracodawca pobiera z wynagrodzenia obciążenia obowiązkowe (składki na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne oraz podatek dochodowy). W przypadku, kiedy firma zatrudniająca obcokrajowców zapewnia im lokum i wyżywienie – wynagrodzenie pieniężne obcokrajowca może być obniżone.

Miesięczna stawka wynagrodzenia dla przykładowych zawodów: stolarze - €1484, pracownicy sezonowi w rolnictwie - €767, pracownicy budowlani - €1768, pracownicy piekarni - €774, piekarze - €1004, pielęgniarki - €1014, opiekunowie osób starszych - €842, barman - €1005, kelner - €895-€1079 (w zależności od doświadczenia), szef kuchni €1695-€2065.

Wynagrodzenie za przepracowane godziny nadliczbowe (nadgodziny) jest ustalane układami zbiorowymi jako półtorakrotność wynagrodzenia i, w większości przypadków, dwukrotność za prace wykonywaną w soboty, niedziele i dni ustawowo wolne od pracy. Szereg organizacji ustala wynagrodzenie w formie premii lub innych kwot opartych na wynikach, głównie w przypadku personelu kierowniczego oraz sprzedawców.

Pomimo kryzysu część firm nadal wypłaca trzynastą pensję z okazji Święta Bożego Narodzenia oraz czternastą pensję (rzadziej) na Wielkanoc. Wypłaty te regulowane są układami zbiorowymi lub umowami pomiędzy pracodawcą a pracownikiem.

Wynagrodzenie w formie prowizji jest wypłacane głównie pracownikom sprzedaży.

Wynagrodzenie w przypadku choroby jest zabezpieczane przez system ubezpieczeń społecznych lub poprzez układ zbiorowy, bądź przez obie te instytucje.

Więcej informacji można znaleźć na stronie: www.mlsi.gov.cy/dlr lub pod numerem tel. +357 22 401600 .

2.4. Podatki

2.4.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych

Każda osoba w momencie podjęcia zatrudnienia na Cyprze powinna zgłosić się do Inland Revenue Department w celu uzyskania numeru identyfikacji podatnika (Taxpayer's Identification Code). W związku z tym należy wypełnić formularz I.R. 163A i przedłożyć paszport.

Dla celów podatkowych za cypryjskich rezydentów uważa się osoby przebywające na Cyprze w roku podatkowym powyżej 183 dni.

Rezydenci płacą podatki osobiste od swoich wszystkich dochodów (kraj i zagranica). Nie-rezydenci płacą podatki wyłącznie od dochodów powstałych na Cyprze.

Obowiązuje progresywna stawka podatku dochodowego od osób fizycznych. Progi podatkowe:

od 0-19.500 € rocznie - bez podatku

od 19.501 do 28.000 € - stawka 20%

od 28.001 do 36.300 € - stawka 25%

od 36.301 do 60.000 € - stawka 30%.

powyżej 60 001 € - stawka 35%

Polska i Cypr mają podpisaną umowę o unikaniu podwójnego opodatkowania.

2.4.2. Podatek od towarów i usług VAT

Zasady funkcjonowania podatku VAT są analogiczne jak w Polsce.

Podstawowa stawka VAT wynosi na Cyprze 19%.

Stawką zredukowaną 9% objęte są następujące grupy dóbr i usług: usługi gastronomiczne i cateringowe, zakwaterowanie w hotelach i pensjonatach turystycznych oraz transport pasażerski.

Stawką zredukowaną 5% objęte są następujące grupy dóbr i usług: dostawy produktów spożywczych z wyjątkiem napojów oraz napojów alkoholowych, dostawy produktów farmaceutycznych, dostawy zwierząt ubojnych, książki, gazety i czasopisma, bilety na wydarzenia kulturalne oraz sportowe, usługi fryzjerskie, naprawy związane z utrzymaniem gospodarstw domowych po trzech latach od chwili zamieszkania, nabycie lub budowa nieruchomości (pod pewnymi warunkami).

Stawką zerową objęte są: produkty farmaceutyczne, produkty spożywcze.

Zwolniony z podatku VAT jest wynajem nieruchomości, usługi finansowe, usługi medyczne, usługi pocztowe, usługi ubezpieczeniowe, obrót działkami budowlanymi jeżeli wniosek o pozwolenie na budowę został złożony przed 1 maja 2004 roku.

2.4.3. Inne podatki i opłaty lokalne

Podatek dochodowy od osób prawnych CIT

Cypryjskim Rezydentem Podatkowym (CRP) w rozumieniu prawa podatkowego są te osoby prawne (firmy), które mają zarząd (management and control) na terytorium Cypru. Firmy spełniające kryteria

CRP płacą na Cyprze podatek CIT (corporate income tax) od całości swoich dochodów, bez względu na miejsce ich osiągnięcia. Firmy nie będące CRP, lecz posiadające na Cyprze zakład (permanent establishment), płacą podatek CIT tylko z tej części dochodu, która jest generowana z Cypru.

Spółki, które nie mają zarządu na Cyprze (mimo, że są zarejestrowane na Cyprze) oraz są zarządzane i kontrolowane z Cypru, ale nie mają tu siedziby i nie prowadzą tu działalności gospodarczej, nie są na Cyprze płatnikiem podatku CIT.

Stopa podatku CIT dla wszystkich podległych temu podatkowi dochodów spółek wynosi 12,5%.

Dywidendy

Dywidendy wypłacane przez cypryjskie spółki swoim udziałowcom – nie będącymi cypryjskimi rezydentami (non-Cypriot residents), nie podlegają opodatkowaniu.

Dywidendy wypłacane rezydentom cypryjskim obciążone są 15% podatkiem „obronnym” (defence contribution).

Odsetki

Odsetki (z lokat i rachunków na Cyprze) nie są opodatkowane – o ile zostają wypłacone osobie nie będącej cypryjskim rezydentem. Odsetki wypłacane cypryjskim rezydentom obciążone są 10% podatkiem „obronnym”.

Dywidendy wypłacane przez zagraniczną firmę na rzecz firmy cypryjskiej mającej statut CRP są zasadniczo zwolnione na Cyprze od podatku, pod warunkiem jednak, że firma cypryjska posiada co najmniej 1% udziałów (kapitału) spółki zagranicznej.

Obrót papierami wartościowymi

Zysk cypryjskich spółek pochodzący z obrotu papierami wartościowymi jest zwolniony od podatku.

Opłaty licencyjne

Z podatku zwolnione są też wpływy z tytułu opłat licencyjnych (royalties) świadczonych przez zagranicznych licencjobiorców.

* * *

Władze podatkowe na Cyprze: Ministerstwo Finansów, Inland Revenue Department

www.mof.gov.cy

Kontakt Nikozja: tel.: +357 22601919

e-mail: svrasida@ird.mof.gov.cy

Więcej informacji:

- http://www.mof.gov.cy/mof/tax/taxdep.nsf/index_en/index_en?opendocument (Tax Department)

- <http://taxisnet.mof.gov.cy> (dotyczy możliwości zwrotu podatku)

2.5. Zabezpieczenie społeczne

Na Cyprze istnieje generalny, oparty na zarobkach system ubezpieczeń społecznych, obejmujący obowiązkowo każdą osobę pracującą zarobkowo na Cyprze bądź jako pracownik, bądź jako osoba pracująca na własny rachunek. Kategoria pracowników obejmuje pracowników służby cywilnej i stażystów.

Dobrowolne ubezpieczenie jest dopuszczalne w przypadku osób, które chcą kontynuować swoje ubezpieczenie po ustalonym okresie ubezpieczenia obowiązkowego lub osób pracujących za granicą na rzecz cypryjskich pracodawców.

System ten jest finansowany ze składek opartych na zarobkach, płatnych przez osoby ubezpieczone, pracodawców i państwo. W przypadku pracowników składka ta wynosi 20,2% ich zarobków, 7,8% jest płatne przez pracownika, 7,8% jest płatne przez pracodawcę a 4,6% przez państwo.

(od 1.01.2019 r. 21,5%, z czego 8,3% płaci pracownik, 8,3% pracodawca i 4,9% państwo)

W przypadku osób pracujących na własny rachunek, składka wynosi 19,2% od zarejestrowanego dochodu osoby pracującej na własny rachunek, 14,6% jest płacone przez samą osobę pracującą na własny rachunek, zaś 4,6% przez państwo. **(od 1.01.2019 r. 20,5%, z czego 15,6% płaci osoba pracująca na własny rachunek i 4,9% państwo)** W przypadku osób ubezpieczonych dobrowolnie, składka wynosi 17,1% od dochodów, co do których wybrali oni opcję ubezpieczenia. Z tego 13% jest opłacane przez dobrowolnego ubezpieczonego, zaś 4,1% przez państwo. **(od 1.01.2019 r. 18,4%, z czego 14% płaci osoba dobrowolnie ubezpieczona i 4,4% państwo)**

Rodzaje świadczeń

System przewiduje różne świadczenia, włącznie ze świadczeniem z tytułu ślubu, dotacją małżeńską, dodatkiem macierzyńskim, zasiłkiem chorobowym itp.

Ponadto, system zapewnia bezpłatną terapię medyczną dla ofiar wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz renty inwalidzkie.

Osoby zatrudnione są uprawnione do wszystkich powyższych świadczeń. Osoby pracujące na własny rachunek nie są uprawnione do zasiłku dla bezrobotnych oraz zasiłku z tytułu wypadków przy pracy. Osoby opłacające składki dobrowolnie, pracujące za granicą dla cypryjskich pracodawców, nie są uprawnione do świadczeń z tytułu wypadków przy pracy. Inne osoby dobrowolnie opłacające składki są uprawnione tylko do świadczeń z tytułu ślubu, macierzyństwa oraz zasiłków pogrzebowych, a także do emerytur i świadczeń dla członków rodziny zmarłego.

2.5.1. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych – beneficjenci i warunki uzyskania

2.5.1.1. Emerytura

Emerytura przysługuje wszystkim osobom ubezpieczonym, niezależnie od tego, czy są one pracownikami, czy pracują na własny rachunek, bądź są osobami dobrowolnie opłacającymi składki.

Wymagania:

- osoba ubezpieczona musi osiągnąć wiek emerytalny 65 lat;
- muszą upłynąć trzy lata pomiędzy datą rozpoczęcia ubezpieczenia a datą osiągnięcia wieku emerytalnego, a w tym okresie osoba ubezpieczona musi opłacać składki w niższym przedziale dochodów podlegających ubezpieczeniu od dochodów wynoszących łącznie nie mniej niż 156 tygodniowych podstawowych kwot dochodów podlegających ubezpieczeniu.
- średnie tygodniowe dochody podlegające ubezpieczeniu zapłacone lub zaliczone w niższym przedziale dochodów podlegających ubezpieczeniu są równe nie mniej niż $\frac{1}{4}$ kwoty średnich tygodniowych dochodów podlegających ubezpieczeniu od 5 października 1964 r., lub od 7 stycznia 1957 r., jeżeli jest to korzystniejsze dla osoby ubezpieczonej, bądź od czasu osiągnięcia przez tę osobę wieku 16 lat, do ostatniego tygodnia przed tygodniem, w którym dana osoba osiągnęła wiek emerytalny.

Osoba ubezpieczona jest jednak uprawniona do uzyskania emerytury po osiągnięciu wieku 63 lat, jeżeli:

- pracowała jako górnik (przynajmniej 3 lata pracy)
- spełnia wymogi w zakresie składek, przedstawione powyżej i była ubezpieczona przez okres równy co najmniej 70% czasu trwania pełnego okresu ubezpieczenia, lub
- byłaby uprawniona do renty inwalidzkiej, gdyby nie osiągnęła wieku 63 lat.

Osoba ubezpieczona może wystąpić o przesunięcie rozpoczęcia wypłaty emerytury do osiągnięcia wieku 68 lat. W takich przypadkach, emerytura wzrasta o 0,5% za każdy miesiąc kalendarzowy okresu przesunięcia.

Emerytura składa się z emerytury podstawowej i uzupełniającej. Tygodniowa kwota emerytury podstawowej jest obliczana na podstawie średnich tygodniowych zarobków objętych

ubezpieczeniem, wypłaconych lub zaliczonych w niższym przedziale zarobków objętych ubezpieczeniem. Kwota emerytury podstawowej wynosi 60% wspomnianych średnich tygodniowych zarobków dla beneficjenta nie posiadającego żadnych osób na utrzymaniu, 80% dla beneficjenta z jedną osobą na utrzymaniu, 90% dla beneficjenta z dwiema osobami na utrzymaniu oraz 100% dla beneficjenta z czterema lub więcej osobami na utrzymaniu. Beneficjentka będąca kobietą nie otrzymuje podwyższenia emerytury na małżonka pozostającego na utrzymaniu; otrzymuje ona podwyższenie wyłącznie na dzieci lub inne osoby znajdujące się na jej utrzymaniu (do maksymalnie dwóch osób na utrzymaniu). Kwota podwyższenia emerytury na dzieci i inne osoby na utrzymaniu równa jest 1/6 podstawowej emerytury na każdą taką osobę. Tygodniowa kwota emerytury uzupełniającej wynosi 1/52 1,5% łącznych zarobków objętych ubezpieczeniem wypłaconych lub zaliczonych w wyższym przedziale zarobków objętych ubezpieczeniem. Łączna emerytura (podstawowa i uzupełniająca) nie może być niższa niż 85% emerytury podstawowej, która byłaby wypłacana beneficjentowi z pełnym ubezpieczeniem w ramach podstawowej części systemu.

Trzynasta emerytura, równa $\frac{1}{12}$ emerytury wypłacanej za cały rok, jest wypłacana w grudniu każdego roku. Emerytury są korygowane co roku na podstawie wzrostu ogólnego poziomu płac oraz inflacji. Minimalna miesięczna kwota emerytury w 2017 r. wynosi € 355,72 (jest to kwota dla osoby nie mającej nikogo na utrzymaniu). Formularz wniosku wraz z wymaganymi oryginalnymi zaświadczeniami należy złożyć w ciągu trzech miesięcy od uzyskania prawa do świadczeń. Wypłata emerytury rozpoczyna się od dnia, w którym osoba ubezpieczona nabywa uprawnienia emerytalne i trwa przez resztę życia tej osoby.

2.5.1.2. Świadczenia z tytułu choroby

Świadczenie chorobowe przysługuje osobom zatrudnionym i pracującym na własny rachunek w wieku pomiędzy 16 a 63 rokiem życia, które są niezdolne do pracy. Okres wypłacania świadczenia chorobowego nie może przekraczać 156 dni za każdy okres przerwy w pracy, w wyjątkowych sytuacjach może być wydłużony do 312 dni. Niezdolność do pracy z powodu choroby musi być poświadczona przez lekarza od pierwszego dnia choroby. Aby otrzymać świadczenie, należy złożyć wniosek, wraz z wymaganymi certyfikatami, w ciągu 21 dni od rozpoczęcia choroby. Występuje okres bezpłatny, wynoszący w przypadku osób zatrudnionych 3 dni, a 9 dni w przypadku osób pracujących na własny rachunek, w ciągu którego świadczenie nie jest wypłacane. W razie wypadku lub hospitalizacji osoby prowadzące działalność na własny rachunek są traktowane tak samo jak pracownicy.

2.5.1.3. Świadczenia z tytułu macierzyństwa

Świadczenie z tytułu macierzyństwa jest wypłacane kobietom zatrudnionym i pracującym na własny rachunek, a także kobietom, które dobrowolnie opłacały składki, pracując za granicą na rzecz cypryjskich pracodawców i spodziewającym się dziecka, a także kobietom, które adoptują dziecko poniżej 12 roku życia lub których mężowie adoptują takie dziecko.

Wymagania:

- ubezpieczona musi być na urlopie macierzyńskim, nie otrzymywać całości płacy od swojego pracodawcy;
- pomiędzy datą objęcia danej osoby ubezpieczeniem a tygodniem rozpoczęcia urlopu macierzyńskiego musi upłynąć co najmniej 26 tygodni i w okresie tym opłacała ona składki oparte na zarobkach wynoszące łącznie nie mniej niż 26-krotność tygodniowej podstawowej kwoty zarobków objętych ubezpieczeniem;

- w poprzednim roku składkowym zostały wypłacone lub zaliczone zarobki objęte ubezpieczeniem wynoszące łącznie nie mniej niż 20-krotność tygodniowej podstawowej kwoty zarobków objętych ubezpieczeniem.

Kobieta ubezpieczona jest uprawniona do świadczenia macierzyńskiego przez 18 tygodni, począwszy od dowolnego tygodnia pomiędzy szóstym a drugim tygodniem przed tygodniem, w którym oczekiwany jest poród. Jeżeli poród nastąpi po tygodniu, w którym był on spodziewany, okres 18-tygodniowy jest odpowiednio korygowany.

Jeżeli wniosek o świadczenie zostanie złożony po porodzie, okres 18 tygodni ustala się w oparciu o rzeczywistą datę porodu, zamiast spodziewanej.

W przypadku adopcji, kobieta ubezpieczona jest uprawniona do świadczenia macierzyńskiego przez 16 tygodni począwszy od tygodnia adopcji.

Kwotę świadczenia macierzyńskiego ustala się na podstawie tygodniowej średniej wypłaconych i zaliczonych objętych ubezpieczeniem zarobków ubezpieczonej kobiety w poprzednim roku składkowym. Świadczenie macierzyńskie składa się ze świadczenia podstawowego i uzupełniającego. Tygodniowa kwota świadczenia podstawowego jest równa 72% tygodniowej średniej podstawowych objętych ubezpieczeniem zarobków beneficjentki w poprzednim roku składkowym. W przypadku, gdy beneficjentka jest główną żywicielką rodziny, tygodniowa kwota podstawowego świadczenia zostaje podwyższona do 80% na jedną osobę na jej utrzymaniu, do 90% na dwie osoby na utrzymaniu i do 100% na trzy osoby na utrzymaniu.

Tygodniowa kwota świadczenia uzupełniającego jest równa 72% tygodniowej średniej objętych ubezpieczeniem zarobków beneficjentki przekraczających podstawowe zarobki objęte ubezpieczeniem.

W przypadku, gdy ubezpieczona otrzymuje część wynagrodzenia od pracodawcy przez okres, za który jest ona uprawniona do świadczenia macierzyńskiego, świadczenie to zostaje ograniczone tak, by pełna łączna kwota wynagrodzenia i świadczenia nie przekraczała jej zwykłego wynagrodzenia.

W celu otrzymania zasiłku macierzyńskiego ubezpieczona kobieta musi złożyć specjalny formularz, który może otrzymać w zakładzie ubezpieczeń społecznych lub pobrać ze strony instytucji www.mlsi.gov.cy/sid (Application Forms). Formularz należy złożyć w ciągu 21 dni, licząc od pierwszego dnia przysługiwania świadczenia.

2.5.1.4 Zasiłek rodzinny

Do zasiłku rodzinnego mają prawo rodziny mieszkające razem na Cyprze przez trzy kolejne lata i posiadające co najmniej jedno dziecko (niezamężne/nieżonate). Zasiłek przysługuje rodzinie, jeżeli jej łączny roczny dochód brutto nie przekracza określonej kwoty (49 000 euro w przypadku rodzin z jednym dzieckiem pozostającym na utrzymaniu) Rodziny są uprawnione do zasiłku na dzieci, które:

- nie ukończyły 18 lat;
- nie ukończyły 20 lat, jeżeli uczęszczają do szkoły średniej;
- nie ukończyły 21 lat i odbywają służbę wojskową (gwardia narodowa);
- niezależnie od wieku, jeżeli nie są w stanie utrzymać się ze względu na niepełnosprawność fizyczną lub intelektualną.

Wysokość zasiłku na jedno dziecko przy najniższych rocznych dochodach rodziny to 475 euro/rok, przy dwóch dzieci to 570 euro/rok.

Więcej informacji: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=13744&langId=en>

2.5.1.5. Renta z tytułu niezdolności do pracy

Renta inwalidzka przysługuje ubezpieczonemu zatrudnionemu oraz pracującemu na własny rachunek, a także osobie dobrowolnie opłacającej składki, pracującej za granicą na rzecz cypryjskiego pracodawcy, w wieku poniżej 63 lat.

Wnioskodawca musi spełnić następujące warunki ubezpieczenia:

- musi być objęty ubezpieczeniem przez co najmniej 156 tygodni do dnia wystąpienia inwalidztwa;
- do dnia wystąpienia inwalidztwa musi opłacić składki na ubezpieczenie podstawowe w wysokości co najmniej 156-krotności tygodniowej kwoty podstawowego wynagrodzenia podlegającego obowiązkowi składkowemu (3 punkty ubezpieczeniowe w przypadku ubezpieczenia podstawowego);
- liczba punktów ubezpieczeniowych w przypadku opłaconego lub zrównoważonego ubezpieczenia podstawowego za okres od dnia 5 października 1964 r. (lub, jeżeli wnioskodawca ukończył 16 lat po dniu 5 października 1964 r., pierwszego dnia roku, w którym wnioskodawca osiągnął ten wiek) – lub od dnia 7 stycznia 1957 r., jeżeli jest to korzystniejsze dla beneficjenta – do ostatniego tygodnia składkowego poprzedzającego wystąpienie inwalidztwa, jest równa co najmniej 25% kwoty za lata objęte tym okresem;
- opłacone lub zrównoważone ubezpieczenie za rok poprzedzający rok wystąpienia niezdolności do pracy lub średnia takiego wynagrodzenia za poprzednie dwa lata wynosi co najmniej 20-krotność kwoty tygodniowego podstawowego wynagrodzenia podlegającego obowiązkowi składkowemu (0,39 punktu ubezpieczeniowego).

Renta inwalidzka składa się z renty podstawowej i renty uzupełniającej. Tygodniowa kwota renty podstawowej jest obliczana na podstawie średnich tygodniowych zarobków objętych ubezpieczeniem zapłaconych lub zaliczonych w niższym przedziale zarobków objętych ubezpieczeniem. Renta podstawowa dla 100% inwalidztwa jest równa 60% średnich tygodniowych zarobków, o których mowa powyżej dla beneficjenta bez osób na utrzymaniu, 80% dla beneficjentów z jedną osobą na utrzymaniu, 90% dla beneficjenta z dwiema osobami na utrzymaniu oraz 100% dla beneficjenta z trzema lub więcej osób na utrzymaniu. Należy podkreślić, że powyższe wartości odsetek mają zastosowanie tylko kiedy beneficjent jest mężczyzną lub kobietą, którego/której małżonek jest niezdolny do samodzielnego utrzymania lub wdową bądź kobietą żyjącą w separacji, rozwiedzioną lub niezamężną. W przypadku gdy beneficjentką jest kobieta, której mąż jest niezdolny do samodzielnego utrzymania, renta podstawowa dla 100% inwalidztwa wynosi 60% średnich tygodniowych zarobków dla beneficjenta bez osób na utrzymaniu, 70% dla beneficjentów z jedną osobą na utrzymaniu, oraz 80% dla beneficjenta z dwiema lub więcej osób na utrzymaniu. Tygodniowa kwota renty uzupełniającej dla 100% inwalidztwa jest równa 1/52 1,5% łącznych zarobków beneficjenta objętych ubezpieczeniem wypłaconych lub zaliczonych w wyższym przedziale zarobków objętych ubezpieczeniem. Renta łączna (podstawowa i uzupełniająca) nie może być niższa niż 85% emerytury podstawowej, która zostałaby wypłacona beneficjentowi z pełnym ubezpieczeniem w ramach podstawowej części systemu.

Procent inwalidztwa:

- w przypadku, gdy procent inwalidztwa mieści się w zakresie od 50% do 66,66% a osoba ubezpieczona jest w wieku pomiędzy 60 a 63 lat, wypłacana renta równa się 60% renty, jaka zostałaby wypłacona tej osobie, gdyby jej niezdolność do pracy wynosiła 100%;
- w przypadku, gdy procent inwalidztwa mieści się w zakresie od 66,67% do 75%, wypłacana renta równa się 75% renty, jaka zostałaby wypłacona tej osobie, gdyby jej niezdolność do pracy wynosiła 100%;
- w przypadku, gdy procent inwalidztwa mieści się w zakresie od 76% do 99%, wypłacana renta równa się 85% renty, jaka zostałaby wypłacona tej osobie, gdyby jej niezdolność do pracy wynosiła 100%.

Trzynasta renta, równa $\frac{1}{12}$ renty płatnej w ciągu całego roku, wypłacana jest w grudniu każdego roku. Renty są korygowane co roku w oparciu o wzrost ogólnego poziomu płac i inflację.

O świadczenie z tytułu inwalidztwa należy wystąpić w ciągu trzech miesięcy od wystąpienia inwalidztwa. Osoby, którym przysługuje renta są uprawnione do bezpłatnej opieki zdrowotnej.

2.5.1.6. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

Zasiłek w związku z wypadkiem przy pracy – aby otrzymać zasiłek osoba musi być zatrudniona w momencie wypadku, wypłacany jest do 12 m-cy;

Zasiłek inwalidzki – przyznawany jest osobom, które doznały uszczerbku na zdrowiu (psychicznie lub fizycznie) w wyniku wypadku przy pracy;

Odprawa pośmiertna – wypłacana jest rodzinom osób, które zginęły z powodu wypadku przy pracy lub z powodu choroby zawodowej, świadczenie obejmuje rentę wdowią, rentę sierocą oraz zasiłek rodzicielski.

Więcej informacji na ten temat: www.mlsi.gov.cy/sid (Legislations) - strona Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na Cyprze.

2.5.2. Inne świadczenia socjalne – beneficjenci i warunki uzyskania

2.5.2.1. Świadczenia z tytułu bezrobocia

Zasiłek dla bezrobotnych przysługuje osobom w wieku pomiędzy 16 a 63 rokiem życia z tytułu przymusowego bezrobocia.

Wnioskodawca musi spełnić następujące warunki ubezpieczenia:

- musi być objęty ubezpieczeniem przez co najmniej 26 tygodni do dnia utraty pracy;
- opłacać ubezpieczenie podstawowe do dnia utraty pracy w wysokości równej co najmniej 26-krotności tygodniowej kwoty podstawowego wynagrodzenia podlegającego obowiązkowi składkowemu (0,50 punktu ubezpieczeniowego); oraz
- musi mieć opłacone lub zrównoważone ubezpieczenie za odpowiedni rok składkowy w wysokości co najmniej 20-krotności kwoty tygodniowego podstawowego wynagrodzenia podlegającego obowiązkowi składkowemu (0,39 punktu ubezpieczeniowego).

Okres wypłacania zasiłku dla bezrobotnych nie może przekroczyć 156 dni dla każdego okresu przerwy w zatrudnieniu. Tygodniowa stawka zasiłku dla bezrobotnych wynosi 60% tygodniowej wartości punktu ubezpieczeniowego wynagrodzenia za rok poprzedni od którego opłacone są składki ubezpieczeniowe i jest zwiększana do 80%, 90% i 100% w zależności od ilości osób na utrzymaniu. Osoba ubiegająca się o świadczenie musi być zarejestrowana jako poszukująca pracy

*Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy*

w lokalnym biurze pracy, a następnie również w lokalnym biurze departamentu zabezpieczenia społecznego. Stosowany jest trzydniowy okres karencji, poza przypadkami osób pracujących za granicą na rzecz pracodawcy cypryjskiego, w takim wypadku bowiem, okres karencji wynosi 30 dni.

Więcej informacji nt. zabezpieczeń społecznych można uzyskać w:

Departamencie zabezpieczeń społecznych

Wydział ds. Unii Europejskiej i spraw międzynarodowych

7, Byron Avenue,

1465 Nicosia, Cyprus

tel.: +357 22401809

e-mail: interrel@sid.mlsi.gov.cy

www.mlsi.gov.cy/sid

oraz

Ministerstwie Finansów

Biuro ds. zasiłków i świadczeń

1489 Nicosia, Cyprus

tel.: +357 2280 400-0, +357 2280 405-0, +357 2280 405-4, +357 2280 402-0

fax.: +357 2266 805 -6

e-mail: grants@mof.gov.cy

www.mof.gov.cy

Więcej informacji na portalu EURES w publikacjach pt. Twoje uprawnienia do zabezpieczenia społecznego na Cyprze:

http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Cyprus_pl.pdf

<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=13744&langId=en>

3. Warunki życia

3.1. Zakwaterowanie

Dostępność zakwaterowania jest dobra, obejmuje ono mieszkania, domy i wille. Czynnosc zależy w dużej mierze od tego, gdzie zlokalizowane jest mieszkanie (miasto, wieś) oraz udogodnień/wyposażenia domu. Cena zakupu mieszkania waha się od 1400 do 2000 euro za metr kwadratowy, a koszt budowy domu od 100 000 do 500 000 euro. Wynajem nieumeblowanego stosunkowo nowego mieszkania kosztuje od 7 do 15 euro za m². Ogłoszenia o mieszkaniach do wynajęcia (lub do sprzedania) publikowane są we wszystkich gazetach. Są także ogłaszane w gazetach wyspecjalizowanych. Działa także duża liczba agencji nieruchomości.

Umowa najmu zawierana jest zazwyczaj na rok lub dwa lata i jest ona łatwo odnawialna w momencie wygaśnięcia. Koszt wody, elektryczności, ogrzewania oraz niektórych innych wydatków nie jest wliczony w czynsz najmu mieszkania. Przykładowe koszty: rachunek za elektryczność – ok. 60 euro za mc, rachunek za wodę – ok. 15 euro za mc.

Zazwyczaj zostaniesz poproszony o wniesienie kaucji w wysokości jednomiesięcznego czynszu wraz z czynszem za pierwszy miesiąc (jest on z reguły płatny z góry). Jedyńm dokumentem, którego podpisanie jest potrzebne do wynajęcia mieszkania, jest umowa (na standardowym formularzu).

Jeśli jedziesz do pracy na Cypr, to warto poprosić pracodawcę o pomoc w znalezieniu miejsca zamieszkania. Jego znajomość lokalnych warunków może okazać się przydatna.

Więcej informacji na stronach: www.cyprusestateagents.com oraz www.cea.gov.sg .

Koszty życia na Cyprze są stosunkowo wysokie, gdy brane są pod uwagę płace i ceny. Duży wzrost cen paliw w ostatnich latach doprowadził do wzrostu cen wszystkich produktów i usług, na przykład średnia opłata w restauracji wynosi od 14 do 25 euro za osobę, łącznie z piciem, natomiast pojedynczy bilet autobusowy kosztuje około 1 euro.

3.2. Prawo jazdy

Cudzoziemcy mogą prowadzić pojazdy na podstawie ich krajowego prawa jazdy lub ważnego międzynarodowego prawa jazdy, pod warunkiem, że prawo jazdy obowiązuje dla rodzaju pojazdu, który chcą prowadzić. Kierowca musi mieć ukończone 18 lat. Aby wynająć auto, kierowca musi posiadać ważne prawo jazdy przez co najmniej trzy lata albo być wieku powyżej 25 lat.

Aby otrzymać cypryjskie prawo jazdy, należy zdać cypryjski egzamin na prawo jazdy dla kategorii pojazdu, jaki chce się prowadzić lub złożyć swoje krajowe prawo jazdy w Departamencie Transportu Mesogi Industrial Estate. Jest on wyraźnie oznakowany przy drodze z Paphos do Polis.

Egzamin na prawo jazdy składa się z krótkiego testu teoretycznego składającego się z 5 lub 6 pytań z kodeksu drogowego. Egzamin praktyczny trwa około 35 minut. O wyniku egzaminu dowiadujesz się na jego zakończenie. Prawo jazdy jest ważne przez całe życie.

Koszt cypryjskiego prawa jazdy wynosi:

- 40 euro (do 65 roku życia),
- powyżej 65 roku życia jest za darmo.

Koszt tymczasowego prawa jazdy wynosi 9 euro.

Wszystkie pojazdy silnikowe poruszające się po Cyprze wymagają dowodu rejestracyjnego wydanego przez Rejestr Pojazdów Silnikowych.

Kierowcy wszystkich rodzajów pojazdów silnikowych muszą posiadać prawa jazdy wydane po stosownych egzaminach, które ważne są do wieku 70 lat. Po przekroczeniu tego wieku, prawa jazdy są odnawiane co trzy lata po przedstawieniu zaświadczenia lekarskiego.

Cudzoziemiec przebywający na Cyprze wraz ze swoim samochodem ma obowiązek zarejestrować go, jeżeli planuje pozostać dłużej niż 6 miesięcy.

Na Cyprze obowiązuje ruch lewostronny.

Więcej informacji możesz uzyskać w:

Road Transport Department

tel.: +357 22807000

e-mail: roadtransport@rtd.mcw.gov.cy

www.mcw.gov.cy/rtd

oraz na stronie: www.cyprusdriving.net .

3.3. System edukacji

Na Cyprze uczęszczanie do szkoły jest obowiązkowe do 15 roku życia (pierwsze dziewięć lat edukacji). Przepisy te dotyczą wszystkich dzieci mieszkających na Cyprze, niezależnie od ich narodowości lub wyznania.

Edukacja przedszkolna

Edukacja przedszkolna jest oferowana przez greckojęzyczne szkoły państwowe oraz szkoły prywatne działające w innych językach. Jest ona realizowana dla dzieci w wieku od trzech do pięciu lat i ośmiu miesięcy. Od 2006 roku wprowadzono obowiązek przedszkola dla dzieci w wieku 4 lat i 8 m-cy

do 5 lat i 8 m-cy. Uczęszczanie do prywatnego przedszkola kosztuje od 1500 do 3500 € na dziecko miesięcznie, koszt w przedszkolu państwowym jest niższy. Istnieją także prywatne i państwowe żłobki dla dzieci w wieku do lat trzech.

Edukacja podstawowa

Edukacja podstawowa jest realizowana nieodpłatnie w szkołach państwowych dla dzieci w wieku od pięciu lat i ośmiu miesięcy do 11 lat i ośmiu miesięcy. Kryterium przyjęcia dziecka do kształcenia podstawowego jest odpowiedni wiek oraz uczęszczanie 1 rok do przedszkola. Rok szkolny dzieli się na trzy trymestry trwające trzy miesiące, na zajęcia uczęszcza się pięć dni w tygodniu. System zajęć popołudniowych jest wprowadzany do szkół podstawowych. Są także prywatne angielskojęzyczne, francuskojęzyczne, rosyjskojęzyczne szkoły podstawowe.

Niższa edukacja średnia

Edukacja gimnazjalna jest prowadzona nieodpłatnie dla dzieci w wieku od 11 lat i ośmiu miesięcy do 15 roku życia. Wiek jest jedynym kryterium przyjęcia dziecka do kształcenia niższego średniego. Rok szkolny dzieli się na trzy trymestry po trzy miesiące, na zajęcia uczęszcza się pięć dni w tygodniu. Są także prywatne angielsko- i francuskojęzyczne szkoły niższe średnie.

Edukacja wyższa średnia

Wyższa edukacja średnia jest prowadzona nieodpłatnie dla dzieci w wieku od 15 do 18 roku życia. Na tym poziomie, także rok szkolny dzieli się na trzy trymestry po trzy miesiące, na zajęcia uczęszcza się pięć dni w tygodniu. Uczniowie, którzy chcą kształcić się w zawodach technicznych, mogą uczęszczać do szkół technicznych. Istnieją także prywatne angielsko- i francuskojęzyczne szkoły wyższe średnie.

Edukacja najwyższa i wyższa

Cypr posiada Uniwersytet Cypru, Politechnikę Cypru, kolegia prywatne oraz szkoły i państwowe instytucje szkoleniowe, takie jak Wyższy Instytut Techniczny, Kolegium Leśnictwa oraz Wyższy Instytut Hotelarstwa. Ministerstwo Edukacji i Kultury w sumie zatwierdziło działalność 25 prywatnych szkół wyższych.

Szczegółowe informacje na temat systemu edukacji na Cyprze można znaleźć na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji i Kultury www.moec.gov.cy, tel. +357 22800600 lub stronie internetowej www.euroguidance.gov.cy.

3.3.1 Staże

Informacje nt. staży dla absolwentów różnych typów szkół można znaleźć na stronie www.eures.europa.eu w dziale nauka. Ponadto można jeszcze skorzystać ze strony Europejskiego Portalu Młodzieżowego Ploteus: www.europa.eu/youth/pl
Dodatkowe strony internetowe: www.studyabroad.com, www.research.org.cy.

3.4. System opieki zdrowotnej

3.4.1. Ogólne zasady dostępu do usług medycznych

Obywatele UE zamieszkali na Cyprze podlegają takim samym obowiązkom i korzystają z tych samych świadczeń na mocy prawa cypryjskiego, jak osoby obywatele Cypru.

Potrzeby medyczne na Cyprze są zaspokajane przy pomocy trzech systemów usług medycznych:

- rządowego (publicznego) sektora zdrowotnego,
- prywatnego sektora zdrowotnego, oraz
- szeregu programów obejmujących określone części populacji.

Publiczny sektor zdrowotny

Prawo do publicznej opieki zdrowotnej na Cyprze podlega ograniczeniom dochodowym, tj.

▪ **nieodpłatnie**

Opieka zdrowotna jest świadczona nieodpłatnie za pośrednictwem placówek rządowych na rzecz pracowników rządowych, osób samotnych, których dochód roczny nie przekracza €15.400 oraz członków rodzin, których roczny dochód nie przekracza €30.750 podwyższone o €1700 na każde dziecko na utrzymaniu. Jest ona nieodpłatna także między innymi dla członków rodzin z 3 lub więcej dziećmi, osób otrzymujących pomoc publiczną i osób cierpiących na niektóre choroby chroniczne.

▪ **po stawkach obniżonych**

Dla osób, których dochód roczny sięga od €15.377,41 do €20.503,22 oraz dla członków rodzin, których roczny dochód wynosi od €30.754,83 do €37.589,23 powiększone o €1708,60 na każde dziecko na utrzymaniu.

▪ **odpłatność pacjenta**

Osoby nie mieszczące się w powyższych kategoriach mogą korzystać z rządowych usług medycznych odpłatnie po stawkach ustalanych okresowo.

Pacjenci korzystający z usług odpłatnie mogą uzyskać obniżenie opłat za kosztowne leczenie szpitalne, z uwzględnieniem poziomu ich dochodów.

Ponadto, opieka medyczna jest świadczona nieodpłatnie we wszystkich przypadkach leczenia w razie wypadku i na oddziałach ratunkowych, niezależnie od sytuacji ekonomicznej lub narodowości danej osoby, włącznie z osobami przyjezdnymi. Jeżeli jednak przypadki te wymagają hospitalizacji, należy później zapłacić opłaty za opiekę szpitalną.

Udzielanie opieki zdrowotnej przez sektor rządowy jest finansowane z ogólnych dochodów podatkowych.

Prywatny sektor zdrowotny:

Jest on otwarty dla wszystkich, którzy mogą sobie pozwolić na opłacenie leczenia. Prywatna opieka zdrowotna jest zdominowana przez dużą liczbę lekarzy prowadzących indywidualne praktyki.

Systemy specjalne:

Określone części populacji są objęte kilkoma systemami specjalnymi. Są to między innymi:

- usługi medyczne prowadzone przez związki zawodowe dla swoich członków oraz osób na ich utrzymaniu;
- kilka programów finansowanych przez pracodawców, z których wszystkie zapewniają nieodpłatną opiekę medyczną głównie za pośrednictwem publicznych placówek zdrowotnych.

Opieka medyczna jest świadczona nieodpłatnie lub po obniżonych stawkach dla osób spełniających wskazane wyżej kryteria dochodowe lub które posiadają kartę medyczną wydaną po złożeniu wniosku na określonym prawem formularzu. Formularze te można otrzymać w szpitalach publicznych i złożyć je właściwie wypełnione w tym samym miejscu lub bezpośrednio w Ministerstwie Zdrowia.

Lekarze, stomatolodzy i recepty

Należy korzystać z usług lekarzy pracujących w ramach Narodowego Systemu Opieki Zdrowotnej. W przypadku konieczności skorzystania z opieki medycznej należy przedstawić EKUZ bezpośrednio lekarzowi. W innym przypadku, tzn. korzystania z usług lekarzy praktykujących prywatnie, należy opłacić pełne koszty leczenia.

Recepty wystawione przez lekarza państwowego należy zrealizować w państwowej aptece. Za wystawienie recept nie jest naliczana żadna opłata.

Leczenie w szpitalu

W celu uzyskania leczenia szpitalnego należy przedstawić EKUZ. Hospitalizacja wymaga skierowania wystawionego przez państwowego lekarza lub ambulatorium, względnie przez izbę przyjęć w szpitalu. Do specjalistycznego leczenia ambulatoryjnego konieczne jest zawsze skierowanie od państwowego lekarza-internisty.

Uwaga!

Od 1 sierpnia 2013 roku, wszyscy kwalifikujący się pacjenci odwiedzający przychodnie w szpitalach publicznych płacą 3 euro za wizytę u lekarza ogólnego i 6 euro za wizytę u specjalisty. Pacjenci bez karty medycznej mogą nadal korzystać z usług szpitali publicznych płacąc 15 euro za wizytę u lekarza ogólnego i 30 euro za wizytę u specjalisty (m.in. europejscy obywatele przebywający czasowo na Cyprze).

Zaleca się wykupienie ubezpieczenia NW.

Więcej informacji można znaleźć na stronie Ministerstwa Zdrowia: www.moh.gov.cy lub pod numerem tel. +357 22 605 300/301.

3.4.2. Ubezpieczenie zdrowotne

Należy też pamiętać, że na Cyprze nie ma powszechnie obowiązującego systemu ubezpieczeń zdrowotnych. Publiczna służba zdrowia dostępna jest bezpłatnie dla niektórych grup pracowniczych (pracownicy służby cywilnej) oraz dla osób o najniższych dochodach. Członkowie związków zawodowych korzystają najczęściej z własnych, związkowych systemów ubezpieczeń – dlatego też w niektórych przypadkach (gdy pracodawca nie bierze na siebie kosztów opieki zdrowotnej) warto rozważyć członkostwo w związku zawodowym danej branży.

3.4.3. Dokumenty niezbędne do uzyskania świadczeń medycznych na Cyprze

Z dniem 1 stycznia 2006 r. nastąpiły istotne zmiany dotyczące dokumentów niezbędnych do uzyskania świadczeń medycznych w krajach UE/EOG. Dotychczasowy papierowy formularz E 111 przestał obowiązywać, zastąpiony przez plastikową Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ).

Więcej informacji na stronie internetowej www.ekuz.nfz.gov.pl/wypoczynek/informacje-ogolne

UWAGA! Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego nie jest jednak dowodem ubezpieczenia w Narodowym Funduszu Zdrowia uprawniającym do świadczeń zdrowotnych na terytorium Polski. Oznacza to, że osoba ubezpieczona w NFZ może posługiwać się EKUZ wyłącznie w innych państwach członkowskich.

EKUZ zawiera następujące informacje:

- Imię,
- Nazwisko
- Datę urodzenia
- PESEL
- Numer identyfikacyjny instytucji, która wydała Kartę,
- Numer identyfikacyjny Karty
- Data ważności Karty

Informacje te, to jedyne dane zawarte na Karcie. Każde państwo członkowskie wydaje Kartę we własnym języku urzędowym, zawierającą ten sam zestaw danych.

Prawo do otrzymania Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego mają osoby ubezpieczone w Narodowym Funduszu Zdrowia. Każda osoba ubezpieczona, także członek rodziny, otrzymuje

*Warunki życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy*

własną Kartę. A zatem, gdy np. na wakacje wyjeżdża czteroosobowa rodzina, każdy jej członek, w tym dzieci, powinien zaopatrzyć się w EKUZ.

Karta jest wydawana osobom wyjeżdżającym czasowo do innego państwa członkowskiego, np.:

- w celach turystycznych;
- w celu odwiedzenia rodziny lub znajomych;
- w związku z krótką podróżą służbową;
- w celu podjęcia studiów;
- pracownikom oddelegowanym do pracy za granicę przez polskiego pracodawcę.

Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego nie przysługuje osobom, które przestały podlegać polskiemu ustawodawstwu, np. w związku z podjęciem pracy w innym państwie członkowskim, oraz osobom, których ubezpieczenie w NFZ wygasło.

Aby otrzymać Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego należy złożyć wniosek w Oddziale Wojewódzkim lub Delegaturze Narodowego Funduszu Zdrowia właściwym ze względu na miejsce zamieszkania. Wniosek można otrzymać w Oddziale lub Delegaturze albo pobrać ze strony www.ekuz.nfz.gov.pl/hidden_main_page/dokumenty-do-pobrania

Wypełniony wniosek wraz z załącznikami należy złożyć w Oddziale w jeden z następujących sposobów:

- osobiście;
- pocztą;
- faksem.

Adresy i numery telefonów Oddziałów Wojewódzkich NFZ i Delegatur:

www.ekuz.nfz.gov.pl/hidden_main_page/kontakt

EKUZ uprawnia do korzystania z niezbędnych świadczeń zdrowotnych w innym państwie członkowskim w takim zakresie, który umożliwi kontynuowanie zaplanowanego pobytu w tym państwie w bezpiecznych warunkach z medycznego punktu widzenia.

EKUZ nie daje żadnych uprawnień, jeżeli celem podróży jest odbycie planowego leczenia.

Karta uprawnia do korzystania w innych państwach z opieki tylko tych placówek, które działają w ramach powszechnego systemu ochrony zdrowia. Pomoc stomatologiczna w ramach EKUZ jest oferowana w bardzo podstawowym zakresie. EKUZ nie pokrywa kosztów transportu medycznego do Polski. Za leczenie prywatne pacjent musi zapłacić we własnym zakresie. W większości państw także placówki, działające w ramach powszechnego systemu ochrony zdrowia, pobierają pewne opłaty od ubezpieczonych. EKUZ nie zwalnia z poniesienia tych kosztów.

Więcej informacji na stronie Narodowego Funduszu Zdrowia:

www.ekuz.nfz.gov.pl

Data przygotowania informacji:

Grudzień 2018 r.

Osoba przygotowująca informacje:

Doradca EURES Joanna Goljat-Jankowska z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu